

HISTÒRIA ► El 30 de juny del 2022 s'escauran els 700 anys del contracte d'obra amb Berenguer de Montagut per construir l'actual Col·legiata Basílica de Santa Maria de Manresa. **Regió7** el mostra per primer vegada. Forma part del Llibre III del Paborde, que guarda l'arxiu de la Seu

L'arxiu de la Seu conserva el contracte d'obra amb Berenguer de Montagut per fer el temple

► Mostrem per primer cop el document notarial que encomanava la construcció de la basílica a l'arquitecte, aviat farà 700 anys

Gemma Camps

MANRESA

■ Tenint en compte les destruccions que ha experimentat l'arxiu de la Seu de Manresa al llarg dels anys, com els incendis de la guerra de Successió (1713) i de la guerra dels Set Anys (1756-1763), gairebé es pot definir com un miracle que s'hi conservi el document notarial original del contracte d'obres amb l'arquitecte Berenguer de Montagut per a la construcció de la basílica de la Seu. Miracle o no, existeix i el 2022 en farà 700 anys. **Regió7** el mostra per primer cop, si bé l'historiador i arxiver Josep Maria Gasol ja el va citar en el seu llibre referencial sobre el temple.

Amb data del 30 de juny del 1322 i escrit en llatí, el document ocupa tot el foli 48 del Llibre III del Paborde, que va dels anys 1320 al 1327. L'arxiver de la Seu, Abel Rubió, n'ha fet un resum que podeu consultar en aquesta pàgina. Quan parla de la universitat de Manresa es refereix a l'autoritat municipal, tenint en compte que fins al Decret de Nova Planta no es van crear els ajuntaments; els seus barcelonesos és la moneda de l'època, i on cita que se li oferirà llit i foc, no significa literalment un foc a terra sinó una llar en condicions per poder-hi viure.

«Et sint duo»

Berengarius de Montecuto hi consta com a *magistrum* (mestre d'obres) i al final del document no hi ha cap signatura perquè, fa notar Rubió, fins al segle XVIII els contractes notarians no havien d'incloure la signatura autògrafa. Sí que hi consta l'expressió «Et sint duo», que significa «se'n fan dos». Ho explica com que del document se'n van fer dues còpies, una per

a Berenguer de Montagut i l'altra per al paborde que el contractava, Guillem de Poal. «Havien de ser idèntics, en pergami i validats pel notari (formalment, materialment podia ser un escrivà seu), que devia redactar prèviament el document en el llibre que conservem». Per tant, i a dreta llei, es pot considerar l'original.

L'arxiver fa notar que, «igual que tots els protocols notarians, fins a mig segle XVIII no tenen el valor d'original, però sí que, en canvi, tenen un valor probatori a partir del qual un notari posterior pot extreure'n un certificat o còpia autèntica (el qual també tindrà un valor d'original)». Per tant, és l'original del protocol notarial, però, estrictament, no és cap dels dos contractes originals, idèntics, que tenia cada una de les dues parts, tot i ser el document a partir del qual es van redactar aquests originals, dels quals no se sap res.

Dues ratlles damunt dels noms

Com a curiositat, damunt el nom de cadascuna de les persones que cita el paborde al document hi ha dues ratlles. Això, informa Rubió, significava que qui hi sortia anomenat donava el seu consentiment. És a dir, que estava d'acord amb el contingut de l'escrit.

Al mateix llibre,

però en folis anteriors, del 39 al 47, amb data de mitjan juny, hi ha la llista completa de les persones que van contribuir amb les seves aportacions a la construcció de la Seu, que, recordem, va rellevar l'església romànica de Santa Maria, que no podia encabir tots els fidels i que es preveia que quedaria petita davant el creixement d'una ciutat que s'expandia. No en va, el segle XIV està considerat el gran segle de la història de Manresa.

El nou temple projectat i dirigit per Berenguer de Montagut va ser fruit d'una col·lecta iniciada per la festivitat del Corpus d'aquell 1322. Relacionat amb aquest tema, una altra curiositat és que, a la primera pàgina del llibre, un cop oberta la tapa, algú hi va posar una etiqueta per avisar que aquell volum és el «llibre dels donants i quantitats per a la creació de la Seu».

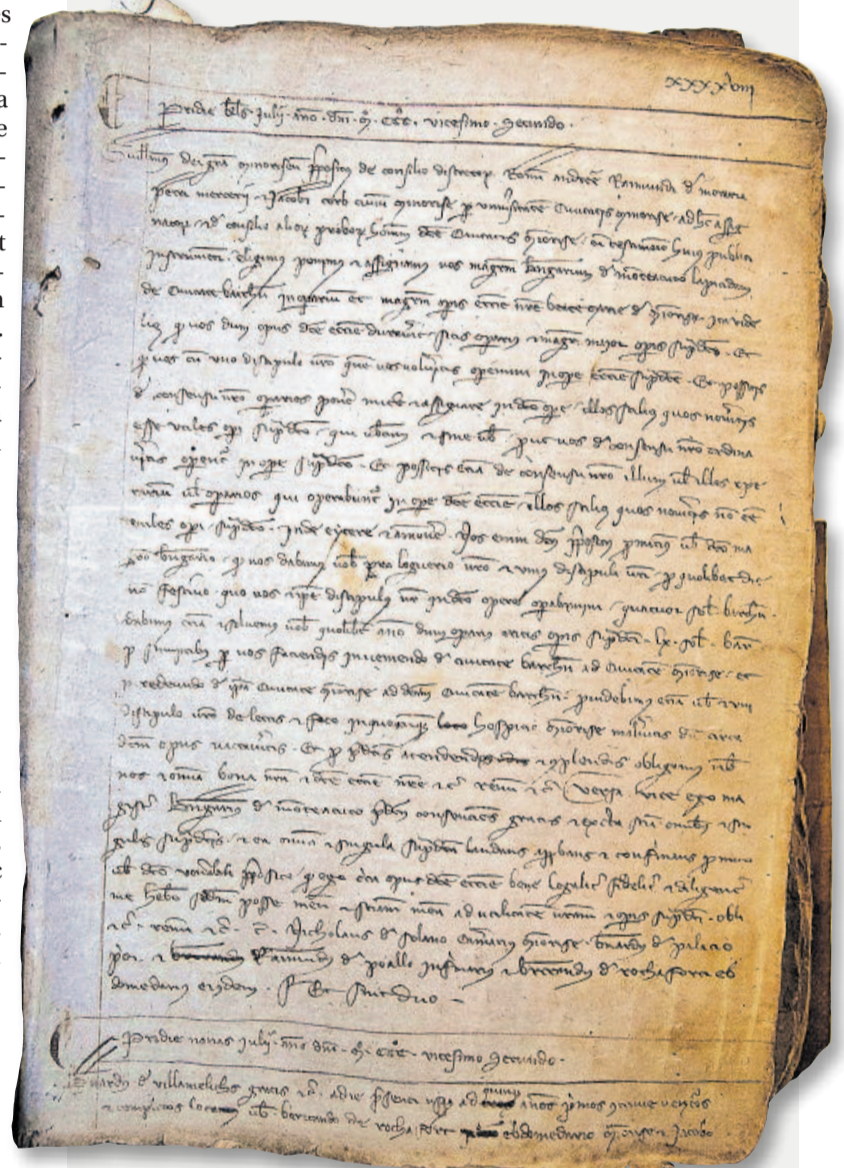
El Llibre III del Paborde (el primer data del 1291) té les pàgines de paper i està escrit en ploma, segurament per algun dels escrivans del paborde, que aleshores era el càrrec principal de l'església. L'enquadernació és amb pergami. Tot i que s'hi nota l'efecte del pas dels anys, aviat set segles, està força ben conservat.

La primera pedra de la Seu es va posar el segon diumenge d'octubre del 1328.

Sobre qui també va fer-se càrrec de dirigir la construcció de la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona, de la catedral de Mallorca i, a Manresa, de l'església del Carme i del Pont Nou, el Centre d'Estudis del Bages, els Amics de la Seu i la Demarcació de les Comarques Centrals del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya han iniciat una recerca biogràfica per conèixer més la seva vida i obra.

L'arxiver de la Seu, Abel Rubió, amb el llibre del paborde, on hi ha el contracte d'obra

EL DOCUMENT

El dia abans de les calendes de juliol de 1322 (30/06/1322)

«Guillem, per la gràcia de Déu paborde de Manresa, amb el consell de Romeu Andreu, Ramon de Morera, Pere Mercer i Jaume Corb, ciutadans de Manresa, per la universitat de Manresa per això assignats pel consell de prohoms de la ciutat de Manresa, amb testimoni d'aquest públic document, elegim, posem i assignem a vós, mestre Berenguer de Montagut, picapedrer de la ciutat de Barcelona, com a obrer i mestre d'obres de la nostra església de Santa Maria de Manresa, de manera que mentre durin les obres de l'església en sigueu obrer i mestre major. I que vós amb un deixeble vostre que vós vulgueu obreu en obra de l'església. I pugueu amb consens dels nostres obrers posar i assignar en l'obra aquells que han de treballar-hi. I pugueu també de consens nostre amonestar aquells obrers que no siguin útils». Prometen donar-li per al seu lloguer i un deixeble seu per cada dia no festiu quatre sous barcelonesos i també li pagaran cada any seixanta sous barcelonesos per les despeses que ha de fer anant de la ciutat de Barcelona a la de Manresa. I quan vagi a la ciutat de Manresa des de la ciutat de Barcelona el proveiran d'un llit i foc «a vós, i al deixeble en un hospici [casa] de Manresa». Els contractants s'obliguen amb tots els seus béns i els de l'església al compliment de les condicions estipulades. Berenguer de Montagut ho consent i lloa i aprova i confirma al paborde que obrarà «bé, legalment, fidelment i amb diligència». En són testimonis els canonges Nicolau de Solà, cambrer de Manresa; Bernat de Palau, prior; Ramon de Poal, infermer, i Bertran de Rocafort, hebdomadari.